Santolina chamaecyparissus

Foto: Peter Hellings

Nomenclatuur/etymologie

De geslachtsnaam *Santolina* is mogelijk afgeleid van het Latijnse *sanctus* (heilig) en *linum* (vlas), wat zou verwijzen naar de plant's geneeskrachtige eigenschappen en de fijne, lijnachtige structuur van de bladeren, of naar het feit dat de plant vaak als 'heilig kruid' werd gebruikt. De Nederlandse naam Heiligenbloem en Heiligenkruid is hier een direct gevolg van. De soortaanduiding *chamaecyparissus* is een samenstelling van het Griekse *chamai* (klein of laag) en *kyparissos* (cipres). Dit verwijst naar de uiterlijke gelijkenis van het fijn ingesneden loof met dat van een kleine cipres.

Taxonomie

Santolina chamaecyparissus is een wintergroene halfheester uit de orde Asterales. Het behoort tot de familie Asteraceae (Composietenfamilie of Compositae), een van de grootste plantenfamilies. Het geslacht *Santolina* bestaat uit verschillende aromatische soorten die inheems zijn in het Middellandse Zeegebied.

- Rijk: Plantae
- Orde: Asterales
- Familie: Asteraceae (Composietenfamilie)
- Geslacht: *Santolina*
- Soort: *S. chamaecyparissus*

Synoniemen

Een belangrijk synoniem, dat vroeger vaak werd gebruikt, is:

- *Santolina incana*

Variëteiten en cultivars

De soort *Santolina chamaecyparissus* is populair in tuinen en heeft verschillende cultivars voortgebracht, voornamelijk geselecteerd op hoogte, compactheid en bladkleur. Bekende cultivars zijn:

- *Santolina chamaecyparissus* 'Nana' (een compacte, dwergvorm, ideaal voor lage haagjes)
- *Santolina chamaecyparissus* 'Lambrook Silver' (een selectie met intens zilvergrijs blad)
- *Santolina chamaecyparissus* 'Compacta' (een iets lagere en compactere vorm dan de soort)
- *Santolina chamaecyparissus* var. *lindavica* (een variëteit die zeer rijk bloeit)

Familie

De plant behoort tot de Asteraceae (Composietenfamilie), wat betekent dat de bloemen in bloemhoofdjes staan, die weer zijn samengesteld uit vele kleine, dicht op elkaar staande bloemetjes.

Hoogte

Santolina chamaecyparissus bereikt een volwassen hoogte van ongeveer 40 tot 60 cm. De plant groeit bossig en rond en wordt even breed als hoog.

Bloemkleur

De bloemkleur is opvallend geel. De bloemen zijn bolvormig, knopvormig en staan op lange, slanke stengels die boven het loof uitsteken.

Bladkleur

Het blad van de soort is grijsgroen tot zilvergrijs. Het is fijn verdeeld of diep ingesneden, viltig behaard en sterk aromatisch. De zilvergrijze kleur is een van de meest gewaardeerde kenmerken van de plant.

Bloeiperiode

De bloeiperiode van de Heiligenbloem valt in de zomermaanden, meestal van juli tot en met augustus, soms doorlopend tot september. Om een mooi compact struikje te behouden, worden de bloemstengels vaak direct na de bloei gesnoeid.

Standplaats

De ideale standplaats voor *Santolina chamaecyparissus* is in de volle zon. Een zonnige plek is essentieel voor gezonde groei en de intense zilvergrijze kleur van het blad. De bodem moet zeer goed doorlatend zijn, bij voorkeur arm, stenig of zanderig, en mag kalkrijk zijn. Natte voeten, vooral in de winter, moeten absoluut vermeden worden.

Herkomst

Santolina chamaecyparissus is inheems in het Middellandse Zeegebied, waaronder Zuid-Europa en Noord-Afrika. Het is een typische mediterrane plant die is aangepast aan droge, zonnige en hete omstandigheden.

Soort gewas

De Heiligenbloem is een wintergroene halfheester. Dit betekent dat de onderste delen van de stengels verhouten, terwijl de toppen kruidachtig zijn en gevoelig zijn voor vorstschade. Het wordt gebruikt als sierheester, vakbeplanting of in lage haagjes.

Vermeerderingswijze

De meest gebruikelijke en betrouwbare methode voor vermeerdering is door middel van stekken. Stekken van ongeveer 5 cm lang, zonder bloemen, worden in de zomer genomen en in vochtig zand of een stekgrondmengsel geworteld. De plant kan ook gezaaid worden.

Klimaatzone

De winterhardheid is redelijk tot matig. De plant is geschikt voor USDA zones 7 tot 9, wat overeenkomt met een minimumtemperatuur van ongeveer min 12 tot min 18 graden Celsius op een beschutte, droge plaats. Bescherming tegen strenge vorst en, vooral, natte winters is aan te raden in koudere gebieden.

Insecten

Het aromatische, sterk geurende blad van *Santolina chamaecyparissus* staat erom bekend ongedierte te weren. Desondanks worden de bloemen wel bezocht door bestuivers. Het is een insectvriendelijke plant die bijen en andere nuttige insecten naar de tuin lokt.

Bronnen

https://www.tuinadvies.be/plantengids/996/santolina-chamaecyparissus

https://appeltern.nl/nl/tuinadvies/plantenencyclopedie/santolina_chamaecyparissus_-_heiligenbloem_cypressenkruid/

https://www.heijnen-planten.nl/heiligenbloem-santolina-chamaecyparissus-pot

https://www.planta.nl/santolina-chamaecyparissus

Samenvatting

Onderwerp	Resultaat
Nomenclatuur/etymologie	*Santolina* (heilig vlas); *chamaecyparissus* (kleine cipres)
Taxonomie	*Familie:* Asteraceae, *Geslacht: Santolina*, *Soort: S. chamaecyparissus*
Synoniemen	*Santolina incana*
Variëteiten en cultivars	'Nana', 'Lambrook Silver', 'Compacta', var. *lindavica*
Familie	Asteraceae (Composietenfamilie)
Hoogte	40- 60 cm
Bloemkleur	Geel
Bladkleur	Zilvergrijs, grijsgroen
Bloeiperiode	Juli- augustus
Standplaats	Volle zon, zeer goed doorlatende, arme, droge grond
Herkomst	Middellandse Zeegebied (Zuid-Europa, Noord-Afrika)
Soort gewas	Wintergroene, aromatische halfheester
Vermeerderingswijze	Stekken (zomer), zaaien
Klimaatzone	Matig winterhard (typisch USDA Zone 7-9)
Insecten	Trekt bijen aan (blad weert ongedierte)